

Zbytečné plýtvání: Suroviny mizí na skládkách, stejně jako ve spalovnách

22.3.2024 - | Arnika

Narůstající počet plánovaných spaloven a obdobných zařízení souvisí s plánem na radikální snížení množství komunálního odpadu, který se v ČR může do roku 2030 ukládat na skládky.

Podle pravidel EU pak od roku 2035 bude moct na skládkách končit nejvýše 10 % z celkové hmotnosti komunálního odpadu. Odklon od skládkování je naprosto nezbytný a žádoucí, přesto bychom se neměli tvářit, jako bychom v Česku nyní stáli před volbou pouze mezi skládkami a spalovnami.

„V minulých letech jsme provedli několik rozborů popelnic na směsný komunální odpad [1]. Jejich obsah s velkou pravděpodobností skončil na skládce nebo ve spalovně odpadů. My jsme se přitom přesvědčili, že se v nich nachází velké množství cenných surovin, které by bylo možné znovu využít nebo zrecyklovat – především bioodpad, kovy, plasty nebo papír. Bývá jich obvykle polovina až dvě třetiny popelnice. Je zarážející, že nyní končí na skládkách a v budoucnu by měly končit ve spalovnách odpadů, ve kterých se nenávratně zničí, byť při výrobě malého množství tepelné a elektrické energie, když se pak musejí znovu vytěžit, zpracovat, transportovat, musí se z nich vyrobit nové výrobky,“ říká Nikola Jelínek z organizace Arnika.

Energetické využití odpadů je v hierarchii nakládání s odpady samozřejmě výš než skládkování, i ono však stejně jako skládkování vede ke zbytečné likvidaci materiálů a surovin, které by bylo možné a žádoucí znovu využít.

Právě proto je na špici odpadové hierarchie zachování surovin v oběhu, například v takzvaných systémech nulového odpadu (zero waste). V nich jde především o to předcházet vzniku odpadů, které by potenciálně zbytečně skončily na skládce nebo ve spalovně. Což je úhel pohledu, který je v současné debatě, postavené na falešném dilematu mezi skládkami a spalovnami, často opomíjen. Přitom předcházením vzniku odpadů je možné šetřit omezené přírodní zdroje i energii a přispět ke snížení emisí škodlivin v celém řetězci produkce a spotřeby. Kvalitnější recyklací zase můžeme zásadním způsobem přispět nejen k redukci skleníkových plynů [2], ale především k udržení materiálů a surovin v oběhu, což je opak toho, k čemu vede skládkování a bohužel i energetické využití odpadů ve spalovnách.

„Příkladem takového plýtvání surovinami je bioodpad a v něm vázaný fosfor. Spalovny odpadů jako například ta malešická v Praze bioodpad spalují, namísto, aby se vytřídil a zkompostoval. Technologie spaloven je naprojektovaná tak, že bioodpad potřebuje. Bez něj by se přehrála a došlo by k poruchám různých technologických prvků. Fosforu je dnes v půdě nedostatek a nahrazuje se drahými fosfátovými hnojivy majícími původ v dolech v rozvojových zemích. Jejich zásoby nejsou přitom nekonečné a lidstvo už překročilo bezpečnou mez jejich využívání,“ vysvětluje Jindřich Petrлік z Arniky.

Profesor Lars Stoumann Jensen z Fakulty biologických věd Univerzity v Kodani uvedl: "Každý rok se v dánských spalovnách ztratí téměř 10 000 tun fosforu." To zhruba odpovídá množství fosfátů, které Dánsko ročně dováží pro potřeby své zemědělské produkce.

Pouhým odklonem skládkovaných odpadů k jejich energetickému využití se vzhledem ke složení

směsného komunálního odpadu budeme nadále připravovat o materiály, které by měly být zachovány v oběhu, znovu používány, recyklovány, anebo by vůbec nemusely vzniknout. Je to nejen neekologické, ale také neekonomické. Inspiraci na úrovni obcí můžeme nalézt ve městech, které se prohlásily za "zero waste cities" a patří mezi ně např. Treviso v Itálii, Vrhnika ve Slovinsku nebo Kamikatsu v Japonsku, nebo v českých obcích a městech, která už dnes dosahují výrazně menší produkce odpadů, než je celorepublikový průměr a které Arnika každoročně oceňuje v soutěži Odpadový Oskar [3]. Daří se jim to mimo jiné zaváděním motivačních systémů založených na lepším monitoringu odpadů nebo efektivnějším svozu. Klíčová je taky osvěta v obcích i mezi občany, podpora re-use center, zavádění zálohových systémů, investice do recyklačních kapacit anebo podpora recyklovatelnosti materiálů a odbytu recyklátů na trhu. "Za recyklaci však nelze považovat použití popela a popílku ze spaloven, coby stavebních materiálů," dodává Petrlík.

Fotografie a další informace k tématu najdete zde:

<https://arnika.org/cenne-suroviny-a-recyklovatelne-materialy-konci-jak-na-skladkach-tak-ve-spalovnach>

[1]

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/teplarny-prechazeji-od-zavislosti-na-fosilnich-palivech-k-zavislosti-na-odpadu-58-spaleneho-odpadu-by-se-pritom-dalo-recyklovat>

[2] <https://arnika.org/spalovny-a-zivotni-prostredi>

[3] <https://arnika.org/odpady/nase-temata/pro-obce/priklady-dobre-praxe>

Projekt byl podpořen Ministerstvem životního prostředí. Projekt nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

(Pro více informací kontaktujte tiskového mluvčího Arniky Luboše Pavloviče, Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., +420 606 727 942)

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/zbytecne-plytvani-suroviny-mizi-na-skladkach-stejne-jako-ve-spalovnach>